

5. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Сумській області у 2000 році.- Суми: Видавництво "Джерело" 2001.- 178с.

Реферати

УЛЬТРАСТРУКТУРА КОСТНЫХ КЛЕТОК В УСЛОВИЯХ ИЗЛУЧЕНИЯ И УПОТРЕБЛЕНИЯ СОЛЕЙ ТЯЖЕЛЫХ МЕТАЛЛОВ

Васько Л.В., Киптенко Л., Гортинская Е., Болтна И.В.

В работе проведено изучение ультраструктурных особенностей остеобластов и хондроцитов при комбинированном воздействии солей тяжелых металлов и низких доз радиации. Доказано развитие дистрофических и деструктивных изменений в клетках. В период реадaptации не происходит полного восстановления ультраструктуры остеобластов и хондроцитов.

Ключевые слова: кость, ультраструктура, радиация, тяжелые металлы.

Стаття надійшла 7.11.2011 р.

ULTRASTRUCTURE OF BONE CELLS IN RADIATION CONDITIONS AND THE OVERDOSES OF HEAVY METALS

Vas'ko L., Kiptenko L., Gortinskaya E., Boltna I.V.

In this paper we studied the ultrastructural features of osteoblasts and chondrocytes for the combined effect of heavy metals and low-dose radiation. Proved the development of dystrophic and destructive changes in cells. During the period of readaptation is no full recovery of the ultrastructure of osteoblasts and chondrocytes.

Key words: bone, ultrastructure, radiation, heavy metals.

УДК 519.463.4:616.65

С.Б. Герященко, Б.В. Грицуляк, В.Б. Грицуляк, О.Г. Попадиченко, О.С. Халко
ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

² Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

ОСОБЛИВОСТИ СТРУКТУРНИХ ЗМІН У ПЕРЕДМІХУРОВІЙ ЗАЛОЗІ В УМОВАХ ЇІ СУБТОТАЛЬНОЇ ЦИРКУЛЯТОРНОЇ ГІПОКСІЇ І СТИМУЛЯЦІЇ КРОВОТОКУ

Досліджено вплив субтотальної циркуляторної гіпоксії на гісто- та ультраструктури передміхурової залози. Встановлено, що стимуляція до неї кровотоку в цих умовах запропонованим способом дає позитивний ефект на гемомікроциркуляторне русло та паренхіму органа.

Ключові слова: простата, гіпоксія, ревазуляризація.

Робота є фрагментом комплексної науково-дослідної теми: «Морфо-функціональний стан передміхурової залози і яєчка у чоловіків репродуктивного віку в нормі та умовах патології» (№ державної реєстрації 0109U008162).

За даними літератури [1, 2] захворювання передміхурової залози є важливою проблемою в урології і андрології, так як хронічний простатит - найбільш поширена патологія чоловіків репродуктивного віку, який супроводжується, зокрема, гемомікроциркуляторними розладами в простаті [4, 6, 7]. Тому відрегулювати кровообіг та функції передміхурової залози є важливим завданням, названа патологія у чоловіків молодого віку може призвести ще і до розвитку еректильної дисфункції [3, 5, 8]. Разом із тим, питання про особливості перебудови структур простати в умовах її хронічної гіпоксії та стимуляції кровотоку залишилось мало дослідженим.

Метою роботи було встановити особливості морфофункціональної перебудови передміхурової залози під впливом хронічної гіпоксії та за умов корекції кровотоку.

Матеріал і методи дослідження. Робота виконана на 36 статевозрілих білих лабораторних щурах-самцях лінії Вістар масою 150-180 г, яких утримували в умовах віварію ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет». Утримання тварин і маніпуляції з ними здійснювали у відповідності з положенням «Європейської конвенції про захист хребетних тварин, які використовуються для експериментальних та інших наукових цілей» та ухвали Першого національного конгресу з питань біоетики (Київ, 2000). Тварин було розділено на 3 групи: 1) контрольна; 2) тваринам моделювали субтотальну циркуляторну гіпоксію передміхурової залози виключенням із кровотоку на 30 хв лівої каудальної сечоміхурової артерії; 3) тваринам стимулювали кровоток до простати шляхом переключення його з лівої каудальної сідничної артерії у внутрішню соромітну [8]. Всі втручання та евтаназію тварин здійснювали під ефірним наркозом. Передміхурову залозу тварин вивчали загальноприйнятими гістологічними, електронномікроскопічним та морфометричними методами.

Статистична обробка морфометричних даних проведена із застосуванням комп'ютерної програми Microsoft Excel-2003. Використано визначення середнього показника (M), середньої квадратичної похибки (m), коефіцієнта варіації (Cv), критерія Стьюдента (t) та ступеня достовірності різниці порівнюваних величин (P).

Результати дослідження та їх обговорення. Гемомікроциркуляторне русло передміхурової залози контрольних тварин (артеріоли, прекапіляри, капіляри, посткапіляри і венули) формує кошикоподібну сітку

навколо кінцевих відділів залоз та проток. Гемокапіляри простати соматичного та вісцерального типу. Ядра ендотеліоцитів овальної форми, з рівномірно розміщеним хроматином. У цитоплазмі наявні мітохондрії, гранулярна ендоплазматична сітка і комплекс Гольджі. У дублікатурі суцільної базальної мембрани ендотеліоцитів знаходяться перичити. Від капсули передміхурової залози в товщу відходять сполучнотканинні тяжі з гладком'язовими волокнами, що поділяють її на часточки, які утворені групами альвеолярно-трубчастих залоз і представляють паренхіму простати (рис. 1).

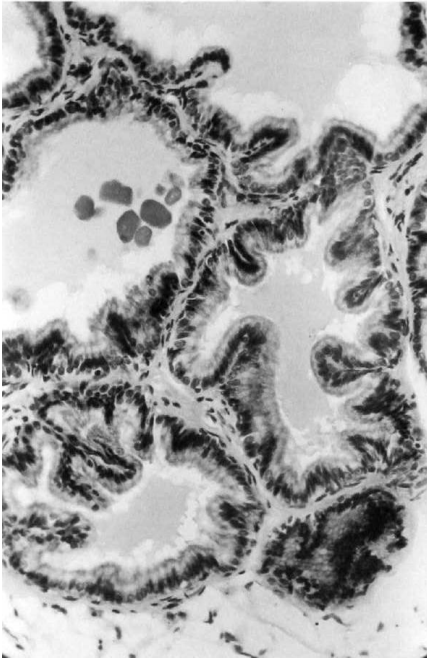

Рис. 1. Залозистий епітелій кінцевих відділів вентральної частини передміхурової залози щура в нормі. Заб. гематоксином і еозином. Об. 20, ок. 10.

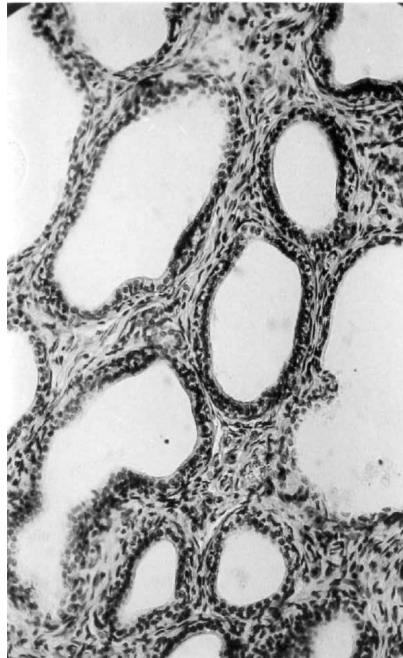

Рис. 2. Передміхурова залоза щура на 30-у добу субтотальної циркуляторної гіпоксії. Сплюснені клітини залозистого епітелію та розростання сполучної тканини. Заб. Г-е. Об. 20, ок. 10.

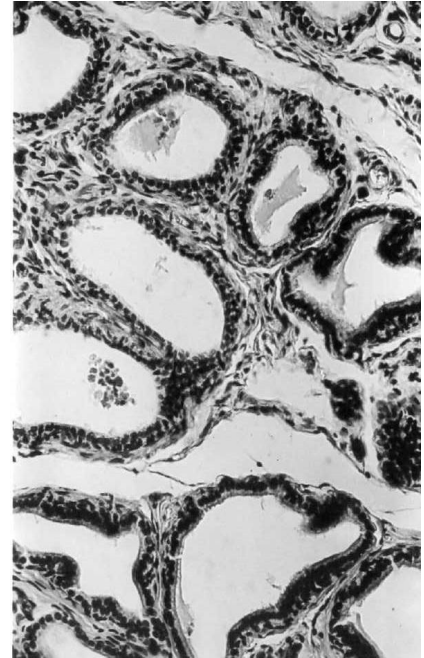

Рис. 3. Кінцеві відділи залоз паренхіми передміхурової залози із збереженим епітелієм на 30-у добу дослідю. Заб. зрізів гематоксином і еозином. Об. 20, ок. 10.

До базальної мембрани залоз прилягає шар призматичного епітелію, які разом формують складки, що виступають в просвіт залоз. Висота клітин залозистого епітелію становить $(18,41 \pm 0,56)$ мкм. У складі залозистого епітелію виділяють секреторні та базальні клітини, кількість перших переважає, на їх апікальній поверхні знаходяться в значній кількості мікрворсинки. Базально розташоване ядро клітин овальної форми. В білядерній зоні визначається значна кількість цитоплазматичних органел, серед яких переважає добре розвинена гранулярна ендоплазматична сітка. В апікальній частині цитоплазми секреторних клітин є значна кількість електронно щільних гранул різного розміру.

Базальні клітини знаходяться на одноімній мембрані залоз, для їх ядер характерна перинуклеарна концентрація хроматину. У цитоплазмі клітин визначається гранулярна ендоплазматична сітка і дрібні мітохондрії. На відміну від секреторних клітин апарат Гольджі тут розвинений слабо. Між бічними поверхнями епітеліоцитів наявні прості міжклітинні контакти.

На 30-у добу субтотальної циркуляторної гіпоксії передміхурової залози спостерігається деформація сітки судин гемомікроциркуляторного русла з нерівномірною їх концентрацією та втратою характерного рисунку, просвіт гемокапілярів звужений до $(6,00 \pm 0,50)$ мкм у середньому. Ядра ендотеліоцитів деформовані, з периферичним розташуванням хроматину. Цитоплазма ендотеліоцитів вакуолізована, кристи мітохондрій частково редуковані, елементи ендоплазматичної сітки і комплексу Гольджі нерівномірно розширені. Базальна мембрана деформована.

У паренхімі передміхурової залози в умовах циркуляторної гіпоксії гістоструктурні зміни мають вогнищевий характер. Кінцеві відділи альвеолярно-трубчастих залоз вистелені одношаровим сплюсненим епітелієм (рис. 2), висота якого статистично достовірно знижена до $(9,68 \pm 0,46)$ мкм ($P < 0,05$).

Порушена ультраструктура епітеліоцитів. Ядра секреторних клітин деформовані, з нерівномірною концентрацією хроматину, цитоплазма вакуолізована, мембрани і каналці ендоплазматичної сітки фрагментовані, пухирці і каналці комплексу Гольджі сплюснені, в мітохондріях – редуковані кристи.

В умовах циркуляторної гіпоксії передміхурової залози та стимуляції кровотоку запропонованим способом (каудальною сечоміхуровою артерією та її гілками) на 30-у добу дослідю визначається вогнищева редукція частини судин гемомікроциркуляторного русла, їх просвіт на протязі нерівномірно розширений, але архітектоніка судинного рисунку близька до такої у простаті контрольних тварин. Просвіт капілярів дорівнює, в середньому $(6,90 \pm 0,30)$ мкм. У частині гемокапілярів ядра ендотеліоцитів неправильної форми з периферичною конденсацією хроматину. Кристи мітохондрій частково редуковані, елементи ендоплазматичної сітки і комплексу Гольджі розширені, люменальна цитоплазма ендотеліоцитів на різну висоту випинається

в просвіт капіляра. У гістологічних препаратах висота секреторного епітелію в різних кінцевих відділах альвеолярно-трубчастих залозах коливається від призматичного до кубічного, і в середньому становить $(12,68 \pm 0,54)$ мкм (рис. 3).

При ультрамікроскопічному дослідженні в умовах стимуляції кровотоку до простати в секреторних клітинах альвеолярно-трубчастих залоз наявні ознаки внутрішньоклітинної регенерації, які проявляються збільшенням розмірів мітохондрій та кількості каналців і цистерн гранулярної ендоплазматичної сітки та комплексу Гольджі, у порівнянні з передміхуровою залозою, що знаходилася в умовах циркуляторної гіпоксії без корекції кровотоку. Аналогічні зміни виявлені в базальних клітинах.

Обсуждение

Проведені дослідження показали, що субтотальна циркуляторна гіпоксія передміхурової залози тривалістю 30 хв на 30-у добу досліду призводить до деформації сітки судин гемомікроциркуляторного русла, сплюснення епітеліоцитів кінцевих відділів залоз та деформації цитоплазматичних органел за наслідками є близька до змін, що розвиваються після дії переохолодження або хірургічного втручання [4, 5].

На 30-у добу корекція кровотоку до передміхурової залози запропонованим способом супроводжується розширенням просвіту каудальної сечоміхурової артерії на 20%, порівнюючи з контролем, що значно нормалізує гемодинаміку в органі і має статистично достовірний органозберігаючий ефект. Висота секреторного епітелію в альвеолярно-трубчастих залозах у нових умовах гемомікроциркуляції зросла на 16,6%, порівнюючи при ішемії органа.

Перспективи подальших розробок у даному напрямку. Отримані результати гісто- та ультраструктурних змін у передміхуровій залозі послужать базою для її дослідження в умовах циркуляторної гіпоксії яєчка в клініці.

Литература

1. Арнольди Э. К. Хронический простатит / Э.К. Арнольди. – Ростов-на Дону: Феникс, 1999. – 320 с.
2. Возіанов С.О. Вивчення особливості метаболізму передміхурової залози методами магнітно-резонансної томографії і спектроскопії / С.О. Возіанов, В.О. Рогожин, О.В. Бондарев // Здоровье мужчины. – 2007. – № 3. – С. 167-171.
3. Горпинченко И.И. Роль хронического простатита в этиологии мужского бесплодия / И.И. Горпинченко // Журнал практического врача. – 1998. – № 2. – С. 13-16.
4. Горпинченко И.И. Гемодинамическая классификация простатитов / И.И. Горпинченко, П.М. Клименко, Ю.Э. Павловский // Здоровье мужчины. – 2004. – № 1. – С. 44-48.
5. Клименко П.М. Гемодинамические аспекты хронических простатитов и их доплерографическая оценка / П.М. Клименко, О.А. Притуло, Ю.Э. Павловский // Укр. журн. дерматол., венерол. косметол. – 2003. – № 6. – С. 63-68.
6. Литвинець Є.А. Діагностика хронічного простатиту на сучасному етапі / Є.А. Литвинець // Здоровье мужчины. – 2007. – № 1. – С. 45-50.
7. Литвинець Є.А. Структурно-функціональні особливості кровеносного русла та паренхіми передміхурової залози при хронічному простатиті / Є.А. Литвинець, О.Є. Халло // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2011. – Т. 10, № 2. – С. 25-28.
8. Патент на корисну модель № 44460 UA. Спосіб спрямованого посилення артеріального кровотоку до передміхурової залози / Грицуляк Б.В., Грицуляк В.Б., Глодан О.Я., Халло О.Є. (UA); Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – № у 2009 02371; дата подання 17.03.2009; Опубл. 12.10.2009; Бюл. № 19. 2 с.

Резюме

ОСОБЕННОСТИ СТРУКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ПРЕДСТАТЕЛЬНОЙ ЖЕЛЕЗЕ В УСЛОВИЯХ ЕЁ СУБТОТАЛЬНОЙ ЦИРКУЛЯТОРНОЙ ГИПОКСИИ И СТИМУЛЯЦИИ КРОВОТОКА

**Герашенко С.Б., Грицуляк Б.В., Грицуляк В.Б.,
Попадинец О.Г., Халло О.Е.**

Исследовано влияние субтотальной циркуляторной гипоксии на гисто- и ультраструктуры предстательной железы. Установлено, что стимуляция к ней кровотока в этих условиях предложенным способом дает положительный эффект на гемомікроциркуляторное русло и паренхиму органа.

Ключевые слова: простата, гипоксия, реваскуляризация.

PECULARITIES OF STRUCTURAL CHANGES IN PROSTATE GLAND IN CONDITIONS OF SUBTOTAL HYPOXY AND BLOOD FLOW STIMULATION

Gerashchenko S.B., Crytsuliak B.V., Crytsuliak V.B., Popadynets O.I., Hallo O.E.

Investigated influence of subtotal circulatory hypoxia at histo-structure and ultrastructure of prostate gland. Determined positive influence of blood flow stimulation in described conditions at organ's hemomicrocirculatory bed and parenchime.

Key words: prostate, hypoxia, revascularization.

Стаття надійшла 20.10.2011 р.